

УДК 316.6"56"-021.68:355.018(045)

“THE LOST GENERATION”: KEY CHARACTERISTICS**«ВТРАЧЕНЕ ПОКОЛІННЯ»: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ****Revutska S.K. / Ревуцька С.К.***PhD in Philology. / к.філ.н.**ORCID: 0000-0002-8969-1295***Chemodurova Ye. S. / Чемодурова Є.С.***student / здобувач вищої освіти**Mykhailo Tuhan-Baranovskyi**Educational and Scientific Institute of Economics and Trade of Kryvyi Rih National University,**Kryvyi Rih, Tramvaina 16, 50005**Навчально-науковий інститут економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського**Криворізького національного університету,**м. Кривий Ріг, Трамвайна 16, 50005*

Анотація. У статті представлено аналітичний огляд праць щодо формування і ознак «втраченого покоління». З'ясовано, що ключовою є стан глибокого розчарування, фрустрації у різних сферах життя, що призвело до деструктивної поведінки у повоєнний період, підвищення проявів цинізму, саморуйнації. Генерація письменників, яка у своїх творах, з одного боку, відображала покоління молодих солдат, які зазнали травмизації війни і відчували проблеми з адаптацією в мирний час, з іншого – переосмислювали власний стан «втраченості», адже самі були їх представниками і також перебували у стані пошуку себе, втрачених ідеалів і цінностей.

Ключові слова: втрачене покоління, депресивність, Перша світова війна, ознаки покоління, розгубленість, криза.

Вступ

Історичні процеси та розвиток літератури завжди перебувають у постійній взаємодії, що зумовлює їхню взаємозалежність. Література відображає суспільно-історичний контекст, у якому вона створюється, репрезентуючи домінантні ідеї, цінності та конфлікти епохи.

Так, історик С. Виднянський, оцінюючи наслідки Першої світової війни для людства, зауважує, що війна «спричинила людські жертви, що дорівнюють втратам у Європі протягом попередніх двох століть» і навіть сформувала ціле покоління молодих людей, що отримало в європейській літературі назву «втраченого (загубленого) покоління» [2].

Феномен «втраченого покоління» на порозі Третьої світової війни знову набирає актуальності і потребує переосмислення в сучасному світі, адже історія циклічна, і «Рідкісним винятком в історії вважається покоління, якому вдалося прожити своє життя від народження до смерті, так і не пізнавши лиха війни»

[Гал]. У науковому колі цим поняттям послуговуються різні гуманітарні науки, зокрема психологи, соціологи, філософи та літературознавці (С. Романчук, А. Болабольченко, Т. Хом'як та інші).

Метою статті є визначення особливостей «втраченого покоління» в історико-літературному контексті.

Результати дослідження.

Світ, у якому сформувалося «втрачене покоління», відзначався індустріалізацією, як наслідком промислового перевороту (1760–1840), та зростанням споживацтва й медіа. Велика Британія, Сполучені Штати та Європа перейшли на нові автоматизовані виробничі процеси, відбувалися суттєві зміни у технічних досягненнях країн. [4]

З огляду на це, своєрідність цього покоління визначили не лише воєнні дії, а сукупність факторів, зокрема: технічні зміни, зрушення в структурі суспільства, загроза загальноєвропейської війни та поява нової культури, що існувала заздалегідь і вже тривала на початку епохи. Початок ХХ ст. для багатьох європейських країн позначився глибокою кризою у всіх сферах життя, «матеріальною основою цієї кризи стала модернізація, а саме – швидкий розвиток ринкових відносин на базі індустріального виробництва, технічного прогресу» [2].

Коли ж тогочасна молодь вступила в раннє доросле життя, розпочалась Перша світова війна. Тож, «Фактично війна замістила собою «справжнє» життя», і саме це спричинило в їхній психіці «особливо болючий процес для тих, «хто ще не жив» [1; с.303]. Війна визначила долі людей по всьому світу – загинуло від п'ятнадцяти до двадцяти чотирьох мільйонів громадян, у тому числі від дев'яти до одинадцяти мільйонів солдатів, а серед тих, хто вижив, показник «психічних бойових втрат» становив близько 6-10 випадків на тисячу осіб за дослідженнями психологів. У 1918 році спалахнула пандемія іспанського грипу, що призвела до нових смертей і жертв, а через одинадцять років, у 1929, стався крах на Уолл-стріт, який спровокував Велику депресію (1929–1939) – загальносвітову економічну кризу, і поклав кінець «бурхливим двадцятим».

Після випробувань війни, за поняттям «втрачене покоління» остаточно закріпилися ознаки загубленості та дезорієнтованості. У більшості солдат, які зверталися за медичною допомогою, відзначали так званий «військовий невроз», який З. Фройд пов'язував із адаптаційними процесами солдат в мирному житті.

У літературному просторі сформувалася й плеяда митців, що не могли залишитися осторонь від тих болісних подій світу, який руйнувався на їх очах, тож перші повоєнні твори почали з'являтися у 1929–1930 роках. Відомо, що один з основних способів, яким письменники сформували свій образ «втраченого покоління», були автобіографії або справжні історії та прототипи з життя, втілені у діях вигаданих героїв. Життєписи емігрантів, незважаючи на свою неточність, відіграли важливу роль у розумінні громадськістю нової культури.

Витоки терміну «втрачене покоління» лежать у Європі. Не зважаючи на те, що він став синонімом молоді, яка була втягнута у Першу світову війну, вперше цей вираз згадав Франц Пфемферт (Franz Pfemfert) ще у 1912 році, у німецькому літературно-політичному журналі «Die Aktion». [10] У літературно-критичних джерелах, частіше приписують авторство назви покоління відомій у той час письменниці Гертруді Стайн (Gertrude Stein). Початково Гертруда Стайн запозичила його від свого автомеханіка, яких назвав так молодого помічника, який не зміг впоратися із завданням. Сама ж письменниця пізніше трактувала сенс «загубленості» покоління у втраті актуальності його усталених цінностей у післявоєнному світі, орієнтирів, які диктувалися десятиліттями до того (любов до батьківщини, сімейні цінності, почуття дружби тощо). У багатьох аспектах життя люди кидали виклик нормам і заперечували старі ідеології, порядки та бачення, шукаючи альтернативу. Пізніше Ернест Хемінгуей використав вислів з розмови Г. Стайн, як епіграф до роману «Фієста» («І сходить сонце»), зі значенням молоді, чия свідомість сформувалася на війні і не змогла адаптуватися в мирному житті, розчарувавшись в ньому.

Тривалий час, зокрема у вітчизняному літературознавстві, це поняття майже не використовувалося. У літературознавчій енциклопедії поняття «Lost generation» («втрачене/загублене покоління») тлумачиться як «умовна назва

генерації західноєвропейських та американських письменників, які особисто пережили трагедію Першої світової війни, а тому підтримували антивоєнні настрої, що позначилися на їх творчості, загострено сприймали тенденції дегуманізації суспільства, абсурду буття, в якому немає місця повноцінній людині, сповненій власної гідності та духу фронтової товарищескості. [7; с.205]. Спираючись на термінологічні джерела О. Мохначова також стверджує, що у первісному значенні це поняття стосувалося виключно «покоління письменників, що дебютували після Першої світової війни, у творах яких відобразилися розчарування в цивілізації й втрата «просвітницьких ідеалів, загострених трагічним досвідом війни» [8; с.17].

До «втраченого покоління» загалом можна віднести «представників різних національних культур», які не мали єдиного напрямку й тематики. Навіть не всі митці слова, що писали про трагічні події Першої світової, можна зараховувати до цього покоління. Однак, найбільш коректним буде називати «втраченим поколінням» саме письменників молодшого покоління, яких до літературної творчості спонукав травматичний життєвий досвід. Тож, цей термін скоріше є вибіркоким, аніж чітко окресленим. Для «втрачених» притаманний трагічний світогляд «що виразився у властивому майже всім пафосі стоїчного героїзму або зухвалого цинізму, протиставленого буржуазним ідеалам старої доброї Європи, міщанським смакам декадентів, котрі «втраченими» сприймалися відчужено, поставали в сатиричному відображенні. [6; с.87].

Перші характеристики молоді, яка здобула такий гіркий досвід, можна зустріти вже у самих творах письменників, які вважали себе його представниками. Так, Е.М. Ремарк, на думку В. Заїки, акцентує на таких психологічних особливостях «Це люди жорсткі, рішучі, що визнають тільки конкретну допомогу, іронічні з жінками. Чуттєвість у них стоїть попереду почуттів» [5; с.17].

Ставши свідками безглуздих, на їхню думку, масових смертей під час війни, багато представників покоління відкинули більш традиційні ідеї належної поведінки, моралі та гендерних ролей, звикли до свого нестабільного,

травматичного становища. Їх вважали «втраченими» через їхню схильність діяти безцільно, навіть безрозсудно, часто зосереджуючись на гедоністичному накопиченні речей, прагненню розбагатіти та насититися матеріальним, що вносило в їхнє життя лише фальшиве щастя. Вони виявилися не спроможними жити в мирних умовах, де стрес не був постійним фактором. У своїх працях М. Селігман обґрунтував поняття «вивчена безпорадність» або синдром «ефекту рубців», і з'ясував, що люди, які піддаються повторюваним і неконтрольованим стресам, часто звикають до свого становища, залишаючись бездіяльними, навіть коли у них з'являються можливості змінити обставини, подібна ознака спостерігалася і в представників «втрачених».

Серед ознак, що притаманні поколінню загублених, С. Романчук називає такі, які свідчать про глибинні проблеми психологічного характеру: «звичку вживати алкоголь, оскільки дуже часто солдати страждають, згадуючи минуле; бажання жити, але неможливість це адекватно реалізувати; зневіру до влади, недовіру до гучних слів; відчуженість від політики; дух товариства, взаємовиручку між солдатами; депресивність; бажання «втопитись» у любові жінок, навіть за гроші; пошук гострих відчуттів [9; с.120].

Ідея «втраченого покоління» залишила незабутній відбиток на ХХ столітті. Фактори війни та радикальні зміни дійсності об'єднали генерацію, яка, через рефлексію пережитих втрат, відобразила душевні рани у літературній творчості. З подіями Великої депресії, а згодом Другої світової війни, сформувалися: молодь періоду депресії, учні екзистенціалістів 40–х і 50–х років, солдати Другої світової війни та покоління «біт», що знаходили все нові переосмислення подій минулого. Таким чином, «втрачене покоління» еволюціонувало від певної групи інтелектуалів і письменників у Європі та США до символів епохи.

Висновки

Огляд історико-літературного контексту уможливив узагальнити ознаки, притаманні «втраченому поколінню». На перший план виходить стан глибокого розчарування, почасти фрустрації, у різних сферах життя, що призвело до деструктивної поведінки у повоєнний період, підвищення проявів цинізму,

саморуйнації. Генерація письменників, яка у своїх творах, з одного боку, відображувала покоління молодих солдат, які зазнали травматизації війни і відчували проблеми з адаптацією в мирний час, з іншого – переосмислювали власний стан «втраченості», адже самі були їх представниками і також перебували у стані пошуку себе, втрачених ідеалів і цінностей.

Література:

1. Братусь І. В., Г. В. Кузьменко, А. М. Гунька Вивчення літературних творів про війну в сучасних українських реаліях (на прикладі роману Еріха Марії Ремарка «На Західному фронті без змін»). *Арт-платФОРМА*. 2022. Вип. 2. С. 298-315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/artpl_2022_2_18.
2. Віднянський С. Велика війна як прояв кризи європейської цивілізації. До 90-річчя початку Першої світової війни. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/velika_viyana_yak_proyav_krizi_evropeyskoyi_tsivilizatsiyi_do_90-richchya_pochatku_pershoyi_svitovoyi.html
3. Гал М. Ехо війни: голоси «втраченого покоління». URL: <https://huxley.media/eho-vijni-golosi-vtrachenogo-pokolinnja/>
4. Жданова Л.Л. Промислова революція та індустріалізація: розвиток продуктивних сил та перетворення інститутів. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2015 . URL: <http://dspase.oneo.edu.ua/ispui/handle/123456789/3917>
5. Заїка В.М. Покоління українського суспільства: психологічний аналіз. *Психологічні виміри культури, економіки, управління : Науковий журнал*. Україна, Львів. Випуск XIV, 2018. С. 12 – 30.
6. Колошук Н. Г. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: у 2 ч. Частина 1: Модерна доба: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 520 с.
7. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1 : А – Л. С. 205.
8. Мохначова О. Трансформація німецької версії «втраченого покоління» в

пізніх романах Е. М. Ремарка (до проблеми самоідентифікації). Україна і Німеччина : етнокультурні, лінгводидактичні та мистецько-духовні обміни, взаємозв'язки та взаємовпливи: зб. наук. праць / редкол.: М.Б. Євтух, А. В. Козлов та інші. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. С. 131–139

9. Романчук С. Образ «втраченого покоління» у творчості Еріха Марії Ремарка: сучасні координати висвітлення. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/139/4069/8500-1?inline=1>

10. Škvařilová L. Antikriegsliteratur in den Werken von Erich Maria Remarque, Arnold Zweig und Leonhard Frank. 2018

References:

1. Bratus I. V., G. V. Kuzmenko, A. M. Gunka. (2022). Studying literary works about war in contemporary Ukrainian realities (based on the example of Erich Maria Remarque's novel *All Quiet on the Western Front*). *Art-Platform*. Issue 2. pp. 298-315. Retrived from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/artpl_2022_2_18.

2. Gal, M. Echoes of War: Voices of the 'Lost Generation'. Retrived from: <https://huxley.media/eho-vijni-golosi-vtrachenogo-pokolinnja/>

3. Koloschuk, N. G. (2023). History of Foreign Literature of the 20th Century: in 2 parts. Part 1: The Modern Era: a textbook for higher education institutions. Kyiv: Kondor Publishing House, 520 p.

4 . Kovaliv, Yu. I. (2007). Literary Encyclopedia: in 2 volumes. Kyiv: VTs 'Akademiia'. Vol. 1: A – L. p. 205.

5. Mokhnachova, O. (2009). Transformation of the German version of the 'lost generation' in the late novels of E. M. Remarque (on the problem of self-identification). *Ukraine and Germany: Ethnocultural, Linguistic, Artistic, and Spiritual Exchanges, Interrelations, and Mutual Influences: Collection of Scientific Works / Edited by M. B. Yevtukh, A. V. Kozlov, et al. Kryvyi Rih: Publishing House*. pp. 131–139

6. Romanchuk. S. The image of the 'lost generation' in the works of Erich Maria Remarque: contemporary perspectives. Retrived from: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/139/4069/8500-1?inline=1>

7. Škvařilová, L. (2018). Anti-war literature in the works of Erich Maria Remarque, Arnold Zweig and Leonhard Frank.

8. Vidyansky, S. The Great War as a manifestation of the crisis of European civilisation. On the 90th anniversary of the start of the First World War. Retrived from: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/velika_viyna_yak_proyav_krizi_evropeyskoyi_tsivilizatsiyi_do_90-richchya_pochatku_pershoyi_svitovoyi.html

9. Zhdanova, L.L. (2015). Industrial Revolution and Industrialisation: Development of Productive Forces and Transformation of Institutions. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Retrived from: <http://dspase.oneo.edu.ua/ispui/handle/123456789/3917>

10. Zaika, V. M. (2018). Generations of Ukrainian society: psychological analysis. *Psychological dimensions of culture, economy, management: Scientific journal. Ukraine*, Lviv. Issue XIV. pp. 12–30.

Abstract. *The article presents an analytical review of works on the formation and characteristics of the 'lost generation.' It has been established that the key factor is a state of deep disappointment and frustration in various spheres of life, which led to destructive behaviour in the post-war period, increased cynicism and self-destruction. A generation of writers who, on the one hand, reflected in their works a generation of young soldiers who had been traumatised by war and experienced problems adapting to peacetime, and on the other hand, rethought their own state of 'lostness', since they themselves were representatives of this generation and were also in a state of searching for themselves, lost ideals and values.*

Key words: *Lost generation, depression, World War I, signs of a generation, confusion, crisis.*

Стаття надіслана: 20.09.2025 р.

© Ревуцька С.К.